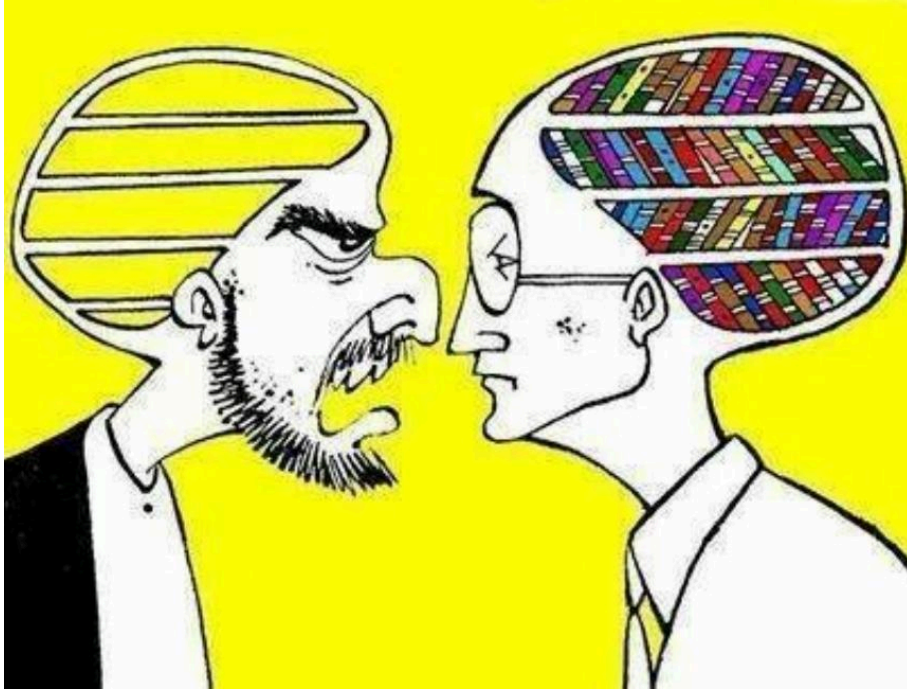

Sanat Ayna mı Tutmalı Işık mı

– ERHAN TIĞLI · 08 Haziran 2024

Memduh Şevket Esenalp, sanatçıları ikiye ayırıyor: 'Toplumun önünde gidenler, ardından gidenler.' Birincilerin topluma ışık, ikincilerinse ayna tuttuklarını belirtiyor.

gercekedebiyat.com

Gerçek Edebiyat (Editör) 08.03.2024 23:27 907

Topluma ışık tutanlar ona mesaj verir, ileriye gitme umudu aşlar, çözüm yolları gösterirler. Bu eylemi ya doğrudan doğruya ya da dolaylı yoldan yaparlar. Ama her sanatçının tuttuğu ışık bir mi? Kimininki elektriktir, kimininki kandil ya da mumdur. Kimi ışık tutuyorum diye nutuk atar, öğüt verir, slogan atar, böylece yaptığı şey sanat olmaktan çıkar. Topluma bir heyecan verir, onu coşturur ama bu kibrit ya da saman alevi gibi çabucak söner. Sanatçının da düz politikacıdan farkı kalmaz, etkisi pek olmaz. Ayna tutanlar gerçekleri göstermekle yetinirler, ötesine karışmazlar. Ayna dev aynası, tozlu, kirli bir sanal ayna olduğu gibi, sanatçının kendine, kendi gibilerine yönelik bir ayna olabilir. Aynacı işine gelen yerlere ayna tutarak diğerlerini gözden, gönülden irak tutabilir.

Bir de böyle bir derdi olmayan sanatçılar görüyoruz. Toplum umurlarında değildir, onun önünde ya da arkasında gitmezler; kendilerine göre bir yol tutturmuşlardır, o yolda yürümeyi sürdürürler. Amaçları kendilerini göstermek, kendilerinden söz ettirmektir. Bu amaçlarını gerçekleştirmek isterler sadece; söz sanatlarına, süse, gösterişe başvururlar, marifetlerini sergilemek için toplumu yadırgatan oyunlar

oyunlar, kişisel becerilerini sunarlar. Gölge oyunundaki Hacivat gibidirler...

Ahmet Haşim, "Münekkit" adlı yazısında eleştirmecileri toplumun önünden giden, ona yol gösteren, umut veren kişiler olarak niteliyor; "... Gelecek şafaklara doğru yürüyen kafilenin önünde ümit bayraklarını dalgalandıran onun koludur" diyor.

Eleştirmeci denilince sadece eleştirme yazısı yazanları düşünmeyelim. Toplumdan kopmayan, onun aksak, eksik yönlerini, yanlarını dile getiren, toplumu ileriye götürmeye çalışan her sanatçı bir çeşit eleştirmecidir bence. Kimi şiirle yapar bu eleştiriyi, kimi romanla, öyküyle ya da deneme, makale yazısıyla, kim de besteyle, filmle, tiyatroyla... Mizahçılar güldürürken düşündürerek toplumu güzelliklere hazırlarlar; kötüyü, çirkinini göstererek, iğneleyerek, zalimlerin gülünçlüklerini sergileyip toplumun nasıl olması gerektiğini vurgularlar. Nasıl olduğunu göstermekle yetinmezler eğriliklerin, yanlışlıkların; doğruya yönelme duygusu verirler kişilere, onları düzeltme isteği uyandırırılar kafalarda.

Oysa kimi kişiler, gerçeklerin hep kötü, çirkin yanlarını gösteriyorlar diye gerçekçi sanatçılara kızarlar, bizim hiç iyi, güzel yanımız yok mu, onları niye ele almıyorlar diye ayıplarlar, hain gibi görürler onları. Bence sanatçının ne yazdığı değil, nasıl yazdığı önemlidir. Sanatın, sanatçının gücü buradadır. Bir sanatçı dünyanın en güzel şeyinden söz edebilir ama onu iyi, güzel anlatamazsa biz o güzelliğin farkına varamayız, zevkine eremeyiz. Kötü, çirkin konulardan, olaylardan söz eden sanatçılar, okuyucuda, izleyicide bu kötülükleri, çirkinlikleri düzeltmek, aksaklıkları gidermek isteği uyandırmalı, yoksa felaket tellalı olur, bizi karamsarlığa, kötümserliğe iter, canımızı sıkar.

Goethe, "İnsan dünyadan kaçmak için sanattan daha iyi bir sığınak, dünyaya bağlanmak için gene sanattan daha güçlü bir bağ bulamaz" diyor. Sanat; dünyanın çilesinden, derdinden kaçmak isteyenlere çöl ortasındaki bir vaha gibi gelir. Orada tozda, kirden arınır, susuzluğunu giderir, ferahlar. Sanatın bir de bizi dünyaya, yaşamaya bağlayan bir gücü var. Onunla yaşamayı sever, yaşamaktan zevk alırız, güzelliklerin farkına varır, doğanın, doğallığın verdiği nimetlerle coşar, çiçek açarız, karanlıktan, korkudan kurtuluruz.

Sanat olmazsa ya da toplumda sanata gereken önem verilmez, sanatçıların değeri bilinmezse, insanların karınları taka basa dolu olsa bile, kafaları boş kalır, ruhları da aç...

Sanattır kurak kalplere en iyi ilaç. Odur bizi doğruya, iyiye, güzele götüren araç. Sanattan değil sanatsızlardan, sanatı sevmeyen, onu gereksiz bulan kişilerden kaç. Hadi ne duruyorsun daha? Bir an önce güzelliğin kapısını aç; erdemle özveriyle tanış, sanat aşkıyla ırmak ol; taş, sevginin gücüyle karı dağları aş.

Erhan Tıgılı